

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 34/04-43

Ústavný súd Slovenskej republiky na verejnom zasadnutí 1. júna 2004 v senáte zloženom z predsedu Lajosa Mészárosa a zo sudcov Eduarda Báránya a Štefana Ogurčáka prerokoval prijatú sťažnosť R. M., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. S. J., B., vo veci porušenia základných práv zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 a v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom a uznesením Krajského súdu v Bratislave z 18. novembra 2003 vo veci vedenej pod sp. zn. 9 To 261/03 a takto

r o z h o d o l :

1. Krajský súd v Bratislave postupom a uznesením z 18. novembra 2003 vo veci vedenej pod sp. zn. 9 To 261/03 v konaní o žiadosti R. M. o prepustenie z väzby na slobodu z 13. novembra 2002 p o r u š i l právo na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby, ako aj právo na prepustenie z väzby, ak je táto nezákonná, podľa čl. 17 ods. 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Uznesenie Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 To 261/03 z 18. novembra 2003 z r u š u j e a v e c v r a c i a na ďalšie konanie.

3. R. M. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný mu vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Vo zvyšnej časti s'ťažnosti nevyhovuje.

5. R. M. priznáva náhradu trov právneho zastúpenia v sume 20 000 Sk (slovom dvadsaťtisíc slovenských korún), ktoré je Krajský súd v Bratislave povinný vyplatiť advokátovi JUDr. S. J. na jeho účet do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 34/04-11 z 18. februára 2004 prijal podľa zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť R. M., bytom B. (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. S. J., B., vo veci porušenia základných práv zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 a v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom a uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) vo veci vedenej pod sp. zn. 9 To 261/03.

Z prijatej časti s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľ požaduje vydať nález, ktorým by ústavný súd vyslovil porušenie vyššie uvedených základných práv postupom krajského súdu vo veci rozhodovania o žiadosti s'ťažovateľa o prepustenie z väzby vedenej pod sp. zn. 9 To 261/03. Žiada ďalej, aby ústavný súd zrušil uznesenie krajského súdu sp. zn. 9 To 261/03 z 18. novembra 2003 a prikázal okresnému súdu, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 5 T 54/03 konal v súlade s Trestným poriadkom. Napokon požaduje priznať mu

finančné zadost'učinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vo výške 1 000 Sk za každý deň trvania väzby počnúc 14. novembrom 2002 až do vydania nálezu.

Sťažovateľ uvádza, že uznesením vyšetrovateľa z 9. marca 2002 sa proti nemu začalo trestné stíhanie pre trestný čin nedovolenej výroby a držby omamnej látky, psychotropnej látky, jedu a prekurzora a obchodovania s nimi podľa § 187 ods. 1 písm. b) a c) Trestného zákona. Sťažovateľ sa k spáchaniu trestného činu nepriznal, kým spoluobvinený R. sa priznal. Uznesením Okresného súdu Bratislava II (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 2 Nt 1608/02 z 10. marca 2002 bol sťažovateľ vzatý do väzby z dôvodu ustanovenia § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Jeho sťažnosť proti uzneseniu krajský súd zamietol uznesením sp. zn. 3 Nto 23/02 z 25. apríla 2002. Rovnako boli zamietnuté aj žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby, ako aj žiadosť jeho matky o prijatie peňažnej záruky. Uznesením okresného súdu sp. zn. 2 Nt 1010/02 z 2. septembra 2002 bola lehota trvania väzby predĺžená do 8. marca 2003. V priebehu výsluchu konaného 13. novembra 2002 u vyšetrovateľa požiadal sťažovateľ o prepustenie na slobodu. Napriek tomu, ako aj napriek osobným a telefonickým urgenciám obhajcu vyšetrovateľ túto žiadosť nepredložil prokurátorovi na rozhodnutie. Tým bolo porušené právo sťažovateľa kedykoľvek žiadať o prepustenie z väzby. Žiadosť mala byť prokurátorovi ihneď predložená, ten ju mal bez meškania vybaviť a sťažovateľa upovedomiť o výsledku. Sťažovateľ prostredníctvom obhajcu listom z 13. februára 2003 požiadal krajského prokurátora o preskúmanie postupu vyšetrovateľa. Medzičasom vyšetrovateľ telefonicky upovedomil obhajcu sťažovateľa o možnosti preštudovať trestný spis 26. februára 2003. Pri tejto príležitosti bol sťažovateľovi predložený nekompletný spis, pričom náhradný termín na preštudovanie spisu bol stanovený na 28. február 2003. Z dôvodu pracovnej zaneprázdnenosti vyšetrovateľa sa však úkon neuskutočnil. Dňa 5. marca 2003 vyšetrovateľ telefonicky oznámil obhajcovi termín vyšetrovacieho úkonu, o ktorom sa samotný sťažovateľ dozvedel až pred jeho vykonaním vo väznici. Pritom ani sťažovateľ, ale ani obhajca nedali súhlas na skrátenie lehoty na preštudovanie spisu. Prokurátorka okresnej prokuratúry, ktorej bola žiadosť o preskúmanie postupu vyšetrovateľa postúpená, oznámila obhajcovi, že napriek urgenciám jej bol spis predložený až 6. marca 2003 spolu s návrhom na podanie obžaloby. V ten istý deň podala prokurátorka na sťažovateľa obžalobu, a to aj napriek tomu, že obhajca nebol

upovedomený o spôsobe vybavenia jeho žiadosti z 13. februára 2003, ako aj napriek tomu, že o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby z 13. novembra 2002 nebolo rozhodnuté. Obhajca reagoval na tieto skutočnosti podnetom z 13. marca 2003 adresovaným okresnému súdu. Sudca okresného súdu JUDr. B. v oznámení z 1. apríla 2003 pripustil porušenie ustanovenia § 166 Trestného poriadku, ako aj to, že žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby z 13. novembra 2002 nebola bez meškania, resp. vôbec okresnému súdu predložená. Uznesením okresného súdu sp. zn. 5 T 54/03 z 8. apríla 2003 bola trestná vec sťažovateľa vrátená prokurátorovi na došetrenie a sťažovateľ bol ponechaný naďalej vo väzbe. Uznesením krajského súdu sp. zn. 9 To 138/03 z 1. júla 2003 bolo uznesenie okresného súdu sp. zn. 5 T 54/03 z 8. apríla 2003 zrušené a vec vrátená okresnému súdu na opätovné konanie a nové rozhodnutie. Následným uznesením okresného súdu sp. zn. 5 T 54/03 z 26. augusta 2003 bola trestná vec sťažovateľa znova vrátená na došetrenie prokurátorovi a sťažovateľ bol ponechaný vo väzbe. V sťažnosti proti tomuto uzneseniu sťažovateľ namietal nedodržanie správneho procesného postupu v prípravnom konaní, diferencovaný prístup v zaobchádzaní so sťažovateľom a jeho spoluobvineným, zámerné predlžovanie väzby sťažovateľovi z dôvodu, že sa k spáchaniu trestného činu nepriznal, a nevzatie do väzby spoluobvineného za „odmenu“, keďže ten sa priznal a na slobode pokračoval v páchaní trestnej činnosti. Uznesením krajského súdu sp. zn. 9 To 261/03 z 18. novembra 2003 bola sťažnosť zamietnutá, hoci krajský súd uznal závažné procesné pochybenie a opodstatnenosť vrátenia veci prokurátorovi na došetrenie. Pri posudzovaní otázky dôvodnosti väzby sa stotožnil s názorom okresného súdu.

Podľa názoru sťažovateľa skutočnosť, že jeho žiadosť o prepustenie z väzby prednesená pri výsluchu vyšetrovateľovi 13. novembra 2002 nebola bez meškania predložená prokurátorovi a vybavená ani do dňa podania sťažnosti ústavnému súdu, znamená zásah do ústavného práva sťažovateľa na prerokovanie jeho záležitosti bez zbytočných prieťahov, ako aj do jeho osobnej slobody.

Z prípisu predsedníčky krajského súdu sp. zn. Spr. 3258/04 z 23. marca 2004 vyplýva, že pripája vyjadrenie predsedníčky senátu, ktorý o veci rozhodoval. Z vyjadrenia predsedníčky senátu krajského súdu zo 17. marca 2004 je zistiteľné, že „*Senát 9 To po preskúmaní veci a vyhodnotení všetkých okolností v zmysle § 2 ods. 6 Tr. por. dospel*

k rozhodnutiu tak, ako je uvedené vo výroku uznesenia 9 To 261/03 z 18. 11. 2003 a jeho odôvodnení“.

Z podania právneho zástupcu sťažovateľa z 13. apríla 2004, ktorým reagoval na vyjadrenie predsedníčky senátu krajského súdu, vyplýva, že trvá na svojom právnom názore, ktorý vyjadril v podanej sťažnosti 19. decembra 2003.

Keďže sťažovateľ nedal súhlas na upustenie od ústneho pojednávania, ústavný súd sťažnosť prerokoval na ústnom pojednávaní konanom 1. júna 2004. Na pojednávaní sa zúčastnil právny zástupca sťažovateľa, ktorý ospravedlnil neúčast sťažovateľa zo zdravotných dôvodov. Zastupujúci predseda krajského súdu svoju neúčast na ústnom pojednávaní písomne ospravedlnil podaním z 19. mája 2004 s poukazom na pracovnú zaneprázdnenosť.

Právny zástupca sťažovateľa na ústnom pojednávaní zotrval na obsahu sťažnosti a na doteraz predložených písomných stanoviskách s tou zmenou, že netrval na požiadavke, aby ústavný súd prikázal všeobecnému súdu konať v súlade s trestným poriadkom. Ďalej upresnil požiadavku na priznanie finančného zadosťučinenia ako náhrady nemajetkovej ujmy tak, že požiadal z tohto titulu o priznanie čiastky 480 000 Sk. Napokon požiadal aj o priznanie náhrady trov právneho zastúpenia sťažovateľa v celkovej výške 39 282 Sk. Požadované trovy právneho zastúpenia uplatnil za štyri úkony a štyri režijné paušály (13 874 Sk), za cestovné právneho zástupcu osobným motorovým vozidlom (7 807 Sk), za stratu času (11 320 Sk) a z titulu dane z pridanej hodnoty (6 271,90 Sk).

Zastupujúci predseda krajského súdu v písomnom podaní z 19. mája 2004 uviedol, že sťažovateľ bol 8. marca 2004 prepustený z väzby a že termín hlavného pojednávania v trestnej veci vedenej proti nemu je na okresnom súde určený na deň 1. júla 2004.

II.

Z uznesenia Krajského úradu vyšetrovania Policajného zboru Bratislava sp. zn. ČVS: KUV 46/2002 Ce z 9. marca 2002 vyplýva, že proti sťažovateľovi, ako aj voči M. R. bolo

vznesené obvinenie pre trestný čin nedovolenej výroby a držby omamnej látky, psychotropnej látky, jedu a prekurzora a obchodovania s nimi podľa § 187 ods. 1 písm. b) a c) Trestného zákona.

Z uznesenia okresného súdu sp. zn. 2 Nt 1608/02 z 10. marca 2002 vyplýva, že sťažovateľ bol vzatý do väzby z dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku s účinnosťou od 8. marca 2002. Podľa názoru súdu vzhľadom na to, že sťažovateľ je nezamestnaný a s poukazom na jeho doterajší život a okolnosti zadržania je daná dôvodná obava z pokračovania v páchaní trestnej činnosti, pre ktorú mu bolo vznesené obvinenie.

Z uznesenia krajského súdu sp. zn. 3 Nto 23/02 z 25. apríla 2002 vyplýva, že sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 2 Nt 1608/02 z 10. marca 2002 bola zamietnutá, lebo vzhľadom na osobný profil sťažovateľa a na okolnosti, za ktorých bol zadržaný, je daný dôvod tzv. preventívnej väzby.

Z uznesenia krajského súdu sp. zn. 3 Nto 63/02 z 8. augusta 2002 vyplýva, že krajský súd zamietol sťažnosť sťažovateľa a jeho matky proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 2 Nt 204/02 z 25. júna 2002 o zamietnutí žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby. Podľa názoru súdu i naďalej je dané dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu a vzhľadom na osobu sťažovateľa a okolnosti prípadu i naďalej je daný väzobný dôvod podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku. Povaha prejednávaného prípadu (motivácia činu, okolnosti, za ktorých k nemu malo dôjsť, a výsledky domovej prehliadky) vylučuje aj možnosť prijatia sľubu obvineného.

Z uznesenia okresného súdu sp. zn. 2 Nt 1010/02 z 2. septembra 2002 vyplýva, že lehota väzby sťažovateľa na základe návrhu okresného prokurátora pre Bratislavu II (ďalej len „okresný prokurátor“) bola predĺžená do 8. marca 2003. Podľa názoru okresného súdu keďže 6. augusta 2002 bolo vznesené obvinenie aj proti ďalšej osobe, pričom činnosť sťažovateľa a spoluobvineného R. je s touto osobou vzájomne prepojená, pri potrebe zabezpečiť ďalšie dokazovanie na ustálenie a vypočutie prípadných ďalších zainteresovaných osôb je dôvod pre ďalšie trvanie väzby, pričom na existencii väzobného

dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sa nič nezmenilo. Okresný súd v tejto súvislosti poukazuje na odôvodnenie svojho uznesenia z 10. marca 2002, ako aj na dôvody uznesenia krajského súdu z 8. augusta 2002.

Zo „*Žiadosti o preskúmanie postupu vyšetrovateľa podľa § 167 Trestného poriadku*“ z 13. februára 2003 podanej obhajcom sťažovateľa Krajskej prokuratúre v Bratislave (ďalej len „krajská prokuratúra“) vyplýva okrem iného, že pri výsluchu pred vyšetrovateľom 13. novembra 2002 sa sťažovateľ, ktorý spáchanie trestného činu dovedty popieral, priznal, a podrobne popísal spáchanie skutku. Zároveň požiadal o prepustenie z väzby, pričom táto žiadosť nebola dosiaľ prokurátorovi predložená, a to aj napriek tomu, že obhajca sťažovateľa predloženie žiadosti prokurátorovi u vyšetrovateľa opakovane osobne, resp. telefonicky urgoval. S poukazom na túto skutočnosť sťažovateľ požaduje, aby bol postup vyšetrovateľa preskúmaný a aby bol o prijatých opatreniach upovedomený.

Z prípisu okresného prokurátora sp. zn. 1 Pv 61/02 zo 6. marca 2003 vyplýva, že uvedeného dňa bola podaná na okresnom súde obžaloba na sťažovateľa pre trestný čin podľa § 187 ods. 1 písm. b) a d) Trestného zákona.

Z podnetu sťažovateľa z 13. marca 2003 podaného okresnému súdu prostredníctvom obhajcu je zistiteľné, že hoci ešte 13. februára 2003 požiadal sťažovateľ krajskú prokuratúru o preskúmanie postupu vyšetrovateľa vo veci nepredloženia žiadosti o prepustenie z väzby z 13. novembra 2002, žiadnu odpoveď nedostal. Bol však informovaný o podaní obžaloby. Vzhľadom na to, že lehota väzby sťažovateľa uplynie 8. marca 2003, požaduje vydať bezodkladne príkaz na jeho prepustenie z väzby. Zároveň namieta vylúčenie sudcu B. z rozhodovania po podaní obžaloby, keďže tento v prípravnom konaní rozhodoval o väzbe sťažovateľa.

Z prípisu sudcu okresného súdu B. sp. zn. 5 T 54/03 z 1. apríla 2003 adresovaného obhajcovi sťažovateľa vyplýva, že žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby z 13. novembra 2002 nebola okresnému súdu vôbec predložená, avšak podstatné je, že obžaloba bola podaná pred uplynutím stanovenej lehoty trvania väzby vzťahujúcej sa iba na

prípravné konanie. Námietku vylúčenia sudcu B. nemožno akceptovať, lebo len rozhodovanie o predĺžení väzby podľa § 71 ods. 1 Trestného poriadku nemá za následok vylúčenie tohto sudcu v zmysle § 30 ods. 2 Trestného poriadku.

Z uznesenia okresného súd sp. zn. 5 T 54/03 z 8. apríla 2003 vyplýva, že okresný súd vrátil trestnú vec proti sťažovateľovi a R. prokurátorovi na došetrenie, pričom sťažovateľa ponechal vo väzbe. Podľa názoru súdu právo sťažovateľa na preštudovanie spisu bolo porušené, lebo sťažovateľ mal možnosť iba doň nahliadnuť, pričom spis nebol kompletný a o možnosti študovať spis neboli obhajca a sťažovateľ vyrozumení v zákonnej lehote, hoci obaja trvali na dodržaní tejto lehoty. Z tohto dôvodu bolo potrebné vrátiť trestnú vec prokurátorovi na došetrenie. Zároveň súd zistil, že i naďalej je daný väzobný dôvod podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, tak ako bol formulovaný v uznesení o vzatí do väzby a v uznesení krajského súdu z 8. augusta 2002.

Z uznesenia krajského súdu sp. zn. 9 To 138/03 z 1. júla 2003 vyplýva, že uznesenie okresného súdu sp. zn. 5 T 54/03 z 8. apríla 2003 bolo na základe sťažnosti sťažovateľa, v ktorej namietal výrok o ponechaní vo väzbe, zrušené a vec bola vrátená okresnému súdu na nové konanie a rozhodnutie na tom základe, že došlo k vážnym procesným pochybeniam a k hrubému porušeniu obhajobných práv. Podľa názoru krajského súdu okresný súd tým, že o predbežnom prerokovaní obžaloby rozhodol na neverejnom zasadnutí za účasti okresného prokurátora, hoci podľa právneho stavu účinného od 1. októbra 2002 účasť prokurátora na neverejnom zasadnutí bola vylúčená, došlo k porušeniu zásady rovnosti strán. Ďalším pochybením bolo, že o veci rozhodoval sudca B., ktorého však treba považovať za vylúčeného, keďže v prípravnom konaní rozhodoval o predĺžení väzby sťažovateľa. V novom konaní musí trestnú vec sťažovateľa prejednávať iný sudca. Napokon okresný súd pochybil aj tým, že pri skúmaní dôvodnosti ďalšieho trvania väzby sa súčasne nezaoberal aj žiadosťou sťažovateľa o prepustenie z väzby z 13. novembra 2002, hoci o tejto žiadosti dosiaľ nebolo rozhodnuté. Súd v takomto prípade neskúma dôvodnosť väzby, prípadne zmeny jej dôvodov osobitne, ale dôvody väzby posudzuje na základe všetkých do úvahy prichádzajúcich zákonných podmienok v tom istom konaní a rozhodne jedným rozhodnutím, z ktorého však musí vyplývať, že sa tak stalo aj na podklade žiadosti

obvineného o prepustenie z väzby. Takýto postup je potrebné zachovať z hľadiska počítania štrnásťdňovej lehoty na opakovanie žiadosti o prepustenie z väzby.

Z uznesenia okresného súdu sp. zn. 5 T 54/03 z 26. augusta 2003 vyplýva, že okresný súd trestnú vec proti sťažovateľovi a R. opätovne vrátil prokurátorovi na došetrenie, pričom sťažovateľa ponechal vo väzbe. Podľa názoru okresného súdu došlo ku skráteniu obhajobných práv, keďže nebola dodržaná zákonná lehota na preštudovanie spisu, hoci sťažovateľ a jeho obhajca na jej dodržaní trvali. Navyše, spis nebol kompletný v čase, keď sťažovateľ doň nahliadol. Pri rozhodovaní o ďalšom trvaní väzby sa súd zaoberal aj žiadosťou sťažovateľa z 13. novembra 2002, keďže o tejto dovtedy rozhodnuté nebolo. Zistil trvajúcu obavu z pokračovania v trestnej činnosti, lebo sťažovateľ trestnú činnosť mal páchať dlhšiu dobu, viackrát mal drogy odpredať ďalšej osobe a dá sa predpokladať, že príjmom z trestnej činnosti si zabezpečoval svoje osobné potreby. Preto väzobný dôvod podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku naďalej trvá, a preto žiadosť sťažovateľa o prepustenie z väzby nie je dôvodná. Zároveň to znamená, že je opodstatnené, aby v rámci rozhodovania o vrátení veci prokurátorovi na došetrenie bol sťažovateľ ponechaný vo väzbe. Nebolo možné uznať ani argument, podľa ktorého väzba trvala len do 8. marca 2003, a že vtedy malo dôjsť ku prepusteniu sťažovateľa. Rozhodujúce je, že ešte pred skončením tejto lehoty, a to 6. marca 2003, bola podaná obžaloba a od tohto momentu súd skúma celkovú dĺžku lehoty väzby, ktorá podľa § 71 ods. 2 prvej vety Trestného poriadku nesmie trvať dlhšie ako dva roky. Keďže v lehote do 8. marca 2003 bola podaná obžaloba, o prípadnom ďalšom predĺžení väzby bude treba rozhodovať až pred uplynutím dvoch rokov jej trvania.

Z uznesenia krajského súdu sp. zn. 9 To 261/03 z 18. novembra 2003 vyplýva, že sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 5 T 54/03 z 26. augusta 2003 bola zamietnutá. Podľa názoru krajského súdu dôvody, pre ktoré okresný súd vrátil vec prokurátorovi na došetrenie, neboli sťažovateľom namietané a sú správne. Nepochybne došlo ku skráteniu obhajobných práv sťažovateľa. Aj podľa názoru krajského súdu v danom štádiu konania trvá obava, že by sťažovateľ pokračoval v páchaní trestnej činnosti. Vyplýva to zo skutočnosti, že sťažovateľ nemá trvalé zamestnanie, ako aj z okolností jeho

zadržania. Pritom pri posudzovaní väzobných dôvodov sa okresný súd zaoberal aj žiadosťou sťažovateľa o prepustenie z väzby z 13. novembra 2002.

Z uznesenia okresného súdu sp. zn. 2 T 10/04 z 2. marca 2004 vyplýva, že sťažovateľ bol prepustený z väzby. Podľa názoru súdu z dosiaľ získaných dôkazov je zrejmé, že sťažovateľ nebol významným predajcom drog. Navyše, po uplynutí takmer dvoch rokov väzby dochádza k pretrhnutiu väzieb a kontaktov, ktoré mal sťažovateľ vytvorené počas páchania trestnej činnosti. Táto okolnosť výraznou mierou ovplyvňuje existenciu väzobného dôvodu podľa § 67 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku.

Z úradného záznamu z 21. apríla 2004 vyplýva, že podľa zistenia ústavného súdu uznesením okresného súdu sp. zn. 2 T 10/04 z 2. marca 2004 bol sťažovateľ prepustený z väzby, pričom prepustenie sa realizovalo 8. marca 2004. V trestnej veci proti sťažovateľovi a R. bola na okresnom súde podaná nová obžaloba 11. februára 2004, pričom konanie sa vedie pod sp. zn. 2 T 10/04. Termín hlavného pojednávania je vytýčený na deň 18. mája 2004. V súvislosti so sťažnosťou sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 5 T 54/03 z 26. augusta 2003 bol spis predložený krajskému súdu na rozhodnutie o sťažnosti 23. septembra 2003. Krajský súd 27. októbra 2003 vrátil spis okresnému súdu ako predčasne predložený, lebo chýbala doručenka. Po doplnení doručenky bol spis opätovne predložený krajskému súdu na rozhodnutie o sťažnosti 29. októbra 2003. Spis bol okresnému súdu vrátený po rozhodnutí o sťažnosti 21. novembra 2003.

III.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa ods. 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovať v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon (...)

Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

Podľa čl. 48 ods. 2 vety prvej ústavy každý má právo, aby sa jeho vec (...) prerokovala bez zbytočných prietahov (...)

„Článok 17 ods. 2 ústavy obsahuje pri väzbe také práva, akými sú napríklad: právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po dobu nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť v zákonom určených prípadoch podmienené zárukou“ (III. ÚS 7/00).

„Požiadavka, aby vzhľadom na všetky okolnosti prípadu trvanie väzby neprekročilo nevyhnutnú dobu, vyžaduje preveriť nielen existenciu a relevantnosť dôvodov väzby, ale aj doterajší postup orgánov činných v trestnom konaní. Právo na osobnú slobodu zaručené v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy môže byť totiž porušené aj tým, že orgány činné v trestnom konaní nepostupujú v trestnom konaní v čase, keď je obvinený vo väzbe, s osobitnou starostlivosťou a urýchlením“ (II. ÚS 55/98).

„Právo na súdnu ochranu v súvislosti s periodickým skúmaním dôvodnosti väzby, ako aj právo na urýchlené skúmanie dôvodnosti väzby sú obsiahnuté v čl. 17 ods. 2 ústavy. Preto toto ustanovenie je v pomere špeciality k všeobecným ustanoveniam čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy“ (mutatis mutandis I. ÚS 224/03).

Podstatou sťažnosti sú dve tvrdenia sťažovateľa. Sťažovateľ predovšetkým vytýka, že o jeho žiadosti o prepustenie z väzby z 13. novembra 2002 nebolo do podania sťažnosti ústavnému súdu rozhodnuté. Okrem toho namieta, že mal byť z väzby prepustený už skôr, a preto uznesenie krajského súdu sp. zn. 9 To 261/03 z 18. novembra 2003, ktorým bol ponechaný vo väzbe, nebolo v súlade s čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy.

Ako to vyplýva z judikatúry vyššie už citovanej, ustanovenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy obsahuje v sebe obe práva, porušenie ktorých sťažovateľ namieta. Toto ustanovenie teda poskytuje tak ochranu právu na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby, ako aj ochranu právu na prepustenie z väzby, ak je táto nezákonná.

Z hľadiska namietaného porušenia základného práva na urýchlené preskúmanie zákonnosti väzby sťažovateľa v súvislosti s jeho žiadosťou o prepustenie z väzby podanou 13. novembra 2002 v rámci výsluchu pred vyšetrovateľom treba predovšetkým uviesť, že o tejto žiadosti bolo právoplatne rozhodnuté uznesením krajského súdu sp. zn. 9 To 261/03 z 18. novembra 2003, ktorým bola zamietnutá sťažnosť sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 5 T 54/03 z 26. augusta 2003. Z uznesenia je zrejmé, že krajský súd rovnako ako okresný súd rozhodovali o väzbe sťažovateľa jednak ex offio v súvislosti

s rozhodnutím o vrátení veci prokurátorovi na došetrenie a jednak aj v súvislosti so žiadosťou sťažovateľa o prepustenie z väzby podanou 13. novembra 2002. Výrok, podľa ktorého bol sťažovateľ ponechaný vo väzbe, obsahuje v sebe nepochybne rozhodnutie z oboch titulov. Vzhľadom na túto skutočnosť nemožno prisvedčiť sťažovateľovi, že by o jeho žiadosti o prepustenie z väzby z 13. novembra 2002 nebolo do podania sťažnosti ústavnému súdu rozhodnuté.

Z hľadiska predmetu konania vymedzeného sťažovateľom ako aj uznesením ústavného súdu č. k. I. ÚS 34/04-11 z 18. februára 2004 prichodí skúmať, či rozhodovanie krajského súdu o dôvodnosti trvania väzby sťažovateľa v konaní vedenom pod sp. zn. 9 To 261/03 možno alebo nemožno považovať za urýchlené.

V tejto súvislosti poukazuje ústavný súd na to, že spis okresného súdu sp. zn. 5 T 54/03 spolu s uznesením z 26. augusta 2003 bol predložený krajskému súdu na rozhodnutie o sťažnosti 25. septembra 2003. Krajský súd rozhodol o sťažnosti 18. novembra 2003, a to po tom, ako dal doplniť do spisu chýbajúcu doručenkú. Spis bol po písomnom vyhotovení uznesenia vrátený okresnému súdu 21. novembra 2003. To znamená, že rozhodovanie krajského súdu o opravnom prostriedku sťažovateľa vrátane písomného vyhotovenia uznesenia a vrátenia spisu okresnému súdu na doručenie uznesenia trvalo dva mesiace bez štyroch dní.

Podľa názoru ústavného súdu treba túto dobu považovať za neprimeranú, ktorá nezodpovedá kritériám urýchleného rozhodovania o väzbe vyplývajúcim z čl. 17 ods. 2 ústavy. Je tomu tak tým viac, že krajský súd už predtým v rámci rozhodovania o rovnakých otázkach v konaní vedenom pod sp. zn. 9 To 138/03 mal možnosť spis preštudovať, keďže uznesením sp. zn. 9 To 138/03 z 1. júla 2003 zrušil uznesenie okresného súdu iba pre pochybenia procesného rázu. To znamená, že k nejakému doplneniu vyšetrovania už nedošlo.

Okrem dosiaľ uvedeného pomalým postupom krajského súdu bol sťažovateľ zbavený aj možnosti opakovať svoju žiadosť o prepustenie z väzby v periodických lehotách

vyplývajúcich zo zákona, lebo táto možnosť je viazaná na právoplatné rozhodnutie o predchádzajúcej žiadosti.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti dospel ústavný súd k záveru, že došlo k porušeniu práva sťažovateľa na urýchlené preskúmanie dôvodnosti väzby vyplývajúce z čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy.

Naproti tomu nebolo možné v tejto súvislosti vysloviť aj porušenie čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy, lebo právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa tohto ustanovenia je súčasťou práva vyplývajúceho z čl. 17 ods. 2 ústavy, ktorý je v tejto súvislosti v pomere špeciality voči základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy. Preto v tejto časti ústavný súd sťažnosti nevyhovel.

Podľa názoru ústavného súdu aj ďalšia námietka sťažovateľa, podľa ktorej mal byť prepustený z väzby, keďže táto už nebola zákonná, sa javí ako opodstatnená.

Pri skúmaní dôvodnosti väzby, ktorá trvá už dlhšiu dobu, treba vychádzať z toho, že musia byť splnené tri skutočnosti. Predovšetkým musí jestvovať dôvodné podozrenie, že stíhaná osoba spáchala trestný čin, okrem toho musí byť daný niektorý z väzobných dôvodov podľa § 67 ods. 1 Trestného poriadku a napokon musí byť zrejmé, že orgány činné v trestnom konaní postupujú pri trestnom stíhaní s osobitnou starostlivosťou a urýchlením.

Nemôžu byť pochybnosti o existencii dôvodného podozrenia zo spáchania trestného činu zo strany sťažovateľa, keďže on sám sa pred vyšetrovateľom pri výsluchu konanom 13. novembra 2002 ku spáchaniu trestného činu, ktorý je predmetom trestného stíhania, priznal a spôsob spáchania skutku podrobne popísal. Danosť tejto podmienky napokon sťažovateľ ani nenamietal.

Rovnako sťažovateľ nenamietal existenciu obavy, že by v prípade prepustenia z väzby pokračoval v trestnej činnosti. Všeobecné sudy sa v tejto súvislosti opreli

o skutočnosť, že sťažovateľ si zadovážoval prostriedky na živobytie trestnou činnosťou, ktorá je predmetom trestného stíhania vedeného voči nemu.

Sťažovateľ namietal dôvodnosť ďalšieho trvania väzby s poukazom na závažné prieťahy v trestnom stíhaní, resp. na porušenie procesného práva tak v rámci prípravného konania, ako aj v konaní pred okresným súdom. Sťažovateľ teda namietal dôvodnosť ďalšieho trvania väzby s poukazom na to, že orgány činné v trestnom konaní nepostupovali pri trestnom stíhaní s osobitnou starostlivosťou a urýchlením.

Sťažovateľove námietky v tomto smere sú odôvodnené.

Možno konštatovať, že vyšetrovateľ po tom, ako považoval vyšetrovanie za skončené, poskytol síce sťažovateľovi a jeho obhajcovi možnosť nahliadnuť do trestného spisu, resp. tento preštudovať, avšak spis nebol úplný a nebola dodržaná ani zákonná lehota na prípravu na tento úkon. Hoci sťažovateľ s obhajcom tieto nedostatky namietali, okresný prokurátor 6. marca 2003 podal na okresnom súde obžalobu. Pritom bolo celkom zrejmé, že tak urobil za cenu hrubého skrátenia obhajobného práva. Okresný prokurátor týmto postupom dosiahol, že nemusel žiadať o ďalšie predĺženie väzby, ktorá by inak v prípravnom konaní 8. marca 2003 skončila.

Okresný súd zistil porušenie obhajobných práv sťažovateľa a s poukazom na ne rozhodol uznesením sp. zn. 5 T 54/03 z 8. apríla 2003 o vrátení veci prokurátorovi na došetrenie. Zároveň okresný súd aj sám porušil viacero procesnoprávných ustanovení. Predovšetkým, hoci už vedel o žiadosti sťažovateľa o prepustenie z väzby z 13. novembra 2002, o tejto nerozhodol. Navyše rozhodol na neverejnom zasadnutí za prítomnosti okresného prokurátora, hoci podľa zákona okresný prokurátor na neverejnom zasadnutí prítomný byť nesmel. Napokon pochybil aj v tom, že rozhodol vylúčený sudca B., ktorý predtým rozhodoval o predĺžení väzby sťažovateľa.

Uznesením krajského súdu sp. zn. 9 To 138/03 z 1. júla 2003, ktorým bolo zrušené uznesenie okresného súdu sp. zn. 5 T 54/03 z 8. apríla 2003 a vec bola vrátená okresnému

súdu na nové konanie a rozhodnutie, bol daný pokyn na nápravu pochybení, ku ktorým došlo. Krajský súd uložil okresnému súdu, aby v novom konaní rozhodol na neverejnom zasadnutí bez účasti okresného prokurátora, aby o veci nerozhodoval vylúčený sudca B. a aby sa pri rozhodovaní o ďalšom trvaní väzby zaoberal aj žiadosťou sťažovateľa o prepustenie z väzby z 13. novembra 2002, s tým, že o väzbe sa má rozhodnúť jedným rozhodnutím, z ktorého však musí vyplývať, že k nemu došlo aj na podklade žiadosti sťažovateľa.

Napokon na základe pokynov krajského súdu uznesením okresného súdu sp. zn. 5 T 54/03 z 26. augusta 2003 bola vec opätovne vrátená prokurátorovi na došetrenie, pričom sťažovateľ bol ponechaný vo väzbe. Okresný súd pritom rozhodoval aj na základe žiadosti sťažovateľa z 13. novembra 2002, ktorú však nepovažoval za dôvodnú. Toto uznesenie okresného súdu bolo potom potvrdené uznesením krajského súdu sp. zn. 9 To 261/03 z 18. novembra 2003.

Z hľadiska predmetu konania pred ústavným súdom je podstatná tá časť uznesenia krajského súdu sp. zn. 9 To 216/03 z 18. novembra 2003, ktorou bola sťažnosť sťažovateľa zamietnutá vo vzťahu k výroku uznesenia okresného súdu sp. zn. 5 T 54/03 z 26. augusta 2003, ktorým bol sťažovateľ ponechaný vo väzbe. V tejto súvislosti ústavný súd konštatuje, že hoci krajskému súdu boli známe závažné procesnoprávne pochybenia, ku ktorým zo strany vyšetrovateľa, okresného prokurátora a okresného súdu došlo, vôbec sa týmito skutočnosťami pri zdôvodnení ďalšieho trvania väzby nezaoberal. Pritom je zrejmé, že postup označených orgánov činných v trestnom konaní nemožno považovať za postup osobitne starostlivý a urýchlený, ako sa to vo väzobnej veci vyžaduje.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti bolo potrebné konštatovať, že uznesením krajského súdu sp. zn. 9 To 261/03 z 18. novembra 2003 bolo porušené právo sťažovateľa na prepustenie z väzby, ak je táto nezákonná, podľa čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy.

Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, v náleze vysloví, ktoré základné právo alebo sloboda a ktoré ustanovenie ústavy, ústavného

zákona alebo medzinárodnej zmluvy sa porušili a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom sa základné právo alebo sloboda porušili.

Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa základné právo alebo sloboda porušili rozhodnutím alebo opatrením, ústavný súd také rozhodnutie alebo opatrenie zruší. Ústavný súd zruší aj iný zásah, ktorým sa porušilo základné právo alebo sloboda, ak to pripúšťa povaha tohto iného zásahu.

Podľa § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd sťažnosti vyhovie, môže vrátiť vec na ďalšie konanie.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda sa porušili, aj primerané finančné zadosťučinenie ako náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd právoplatné rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah zruší a vec vráti na ďalšie konanie, ten, kto vo veci vydal rozhodnutie, rozhodol o opatrení alebo vykonal iný zásah, je povinný vec znova prerokovať a rozhodnúť. V tomto konaní alebo postupe je viazaný právnym názorom ústavného súdu.

Keďže ústavný súd vyslovil porušenie čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy v súvislosti s právom sťažovateľa na prepustenie z väzby, ak je táto nezákonná, rozhodol aj o zrušení uznesenia krajského súdu sp. zn. 9 To 261/03 z 18. novembra 2003 a o vrátení veci na ďalšie konanie. Krajský súd bude musieť o sťažnosti sťažovateľa smerujúcej proti výroku uznesenia okresného súdu sp. zn. 5 T 54/03 z 26. augusta 2003, ktorým bol sťažovateľ ponechaný vo väzbe, znova rozhodnúť.

Hoci sťažovateľ požadoval priznanie primeraného finančného zadost'učinenia vo výške 480 000 Sk, ústavný súd vyhovel jeho požiadavke do výšky 40 000 Sk, a to z toho dôvodu, že bolo porušené jeho právo na urýchlené rozhodnutie o zákonnosti väzby. Vzhľadom na intenzitu porušenia čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy nebolo možné považovať za postačujúce iba deklarovanie porušenia tohto práva sťažovateľa. Naproti tomu nebolo možné priznať sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie za porušenie jeho práva na prepustenie z väzby, ak je táto nezákonná, keďže ujma spôsobená sťažovateľovi porušením tohto práva bola plne kompenzovaná tým, že ústavný súd zrušil uznesenie krajského súdu.

Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov právneho zastúpenia advokátom JUDr. S. J. vo výške 20 000 Sk, teda v podstate v polovici požadovanej sumy. Ústavný súd vychádzal pritom z toho, že v zásade trovy konania pred ústavným súdom znášajú účastníci sami, a prihliadol aj na skutočnosť, že sťažovateľ bol so svojimi nárokmi úspešný iba sčasti.

Z vyššie uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovvej časti tohto rozhodnutia.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

Vyhlásené v Košiciach 1. júna 2004